

Yeni Kararlar

5.1. Ulusal Yenilik Sistemi 2023 Yılı Hedefleri [2011/101]

KARAR ADI

2011/101 Ulusal Yenilik Sistemi 2023 Yılı Hedefleri

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2005/201 Ulusal Bilim ve Teknoloji Sisteminin 2010 Hedefleri
- 2008/102 2009-2011 Türkiye Ar-Ge Harcamaları
- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016
- 2010/202 2011-2013 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar

SORUMLU KURULUŞ

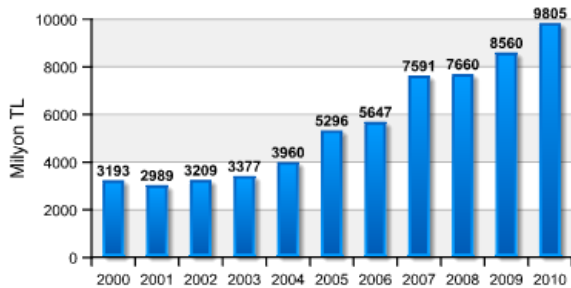
TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
- YÖK
- Hazine Müsteşarlığı
- KOSGEB
- TOBB
- TUSİAD
- MÜSİAD
- Özel sektör

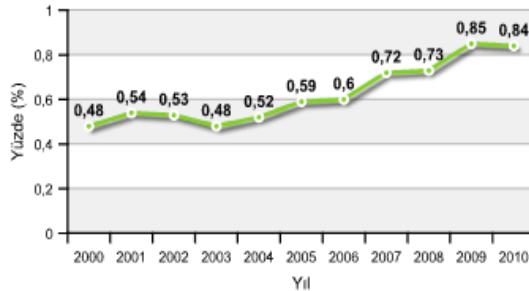
GEREKÇE

2023 yılında Türkiye'nin dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girmesi ve belirlenen ulusal hedeflere (yerli otomobil, yerli uçak, yerli helikopter vb.) ulaşabilmesi için daha yoğun Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri yürütülmesi bir zorunluluktur. Ülkemizde Ar-Ge ve yeniliğe ayrılan kaynaklarda kayda değer artış sağlanmasına rağmen Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı (GSYARGEH/GSYİH) istenilen seviyede değildir (Şekil 1,2,3). 2010 yılında gerçekleştirilen 9,8 milyar TL'lik Ar-Ge harcaması ülkemizdeki GSYİH'nin %0,84'ünü oluşturmaktadır. Bu oran OECD ülkeleri için 2008 yılı itibariyle 2,33, AB ülkeleri için 2009 yılı itibariyle 1,90, Finlandiya için 3,84 (2010), Güney Kore için 3,36 (2009) ve ABD için 2,79 (2009)'dur (Şekil 3).

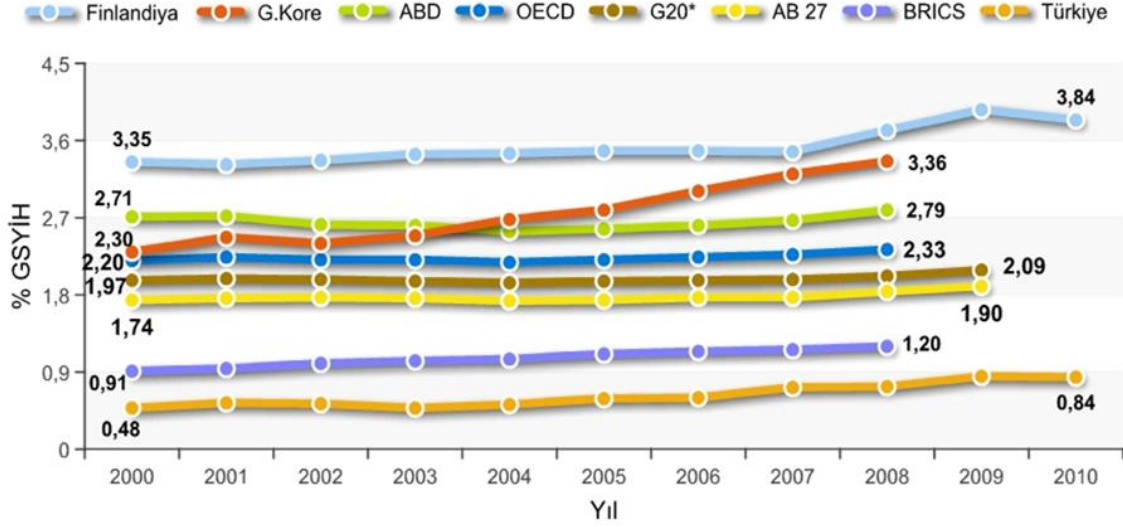
Kaynak: TÜİK

Şekil 1. Gayri Safi Yurt İçi Ar-Ge Harcamaları (2011 sabit fiyatlarıyla)

Kaynak: TÜİK

Şekil 2. Ar-Ge Harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçerisindeki Oranı

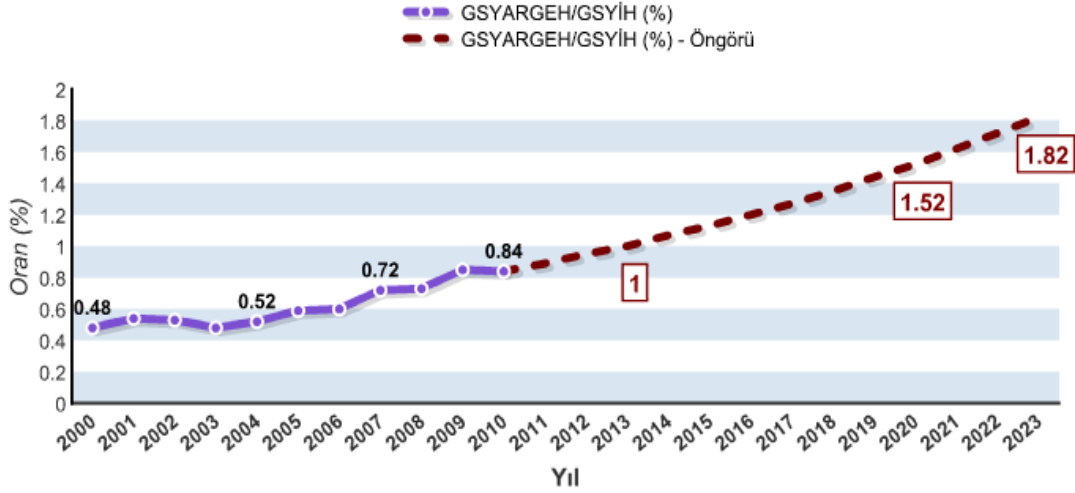

Şekil 3. Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı

* Suudi Arabistan ve Endonezya dahil değildir.

Kaynak: TÜİK, OECD MSTI 2011/1, UNESCO

Ülkemizde 2000-2010 yılları arasında Ar-Ge harcaması artışının yıllık ortalaması %13 olup GSYARGEH/GSYİH oranı için %6'lık artış gerçekleşmiştir. 2000-2010 yılları arasındaki mevcut eğilimin devam etmesi halinde ise 2023 yılında GSYARGEH/GSYİH oranının % 1,82 olacağı öngörülmektedir (Şekil 4). Bu durum Şekil 3 ve Tablo 1 ve 2'deki ülkelerin oranları ile kıyaslandığında, ülkemizin 2023 yılında istenilen seviyeye erişmekte zorlanabileceği değerlendirilmektedir.

Şekil 4. Mevcut Eğilime Göre 2023 yılı Ar-Ge Yoğunluğu Öngörüsü

Notlar: Mevcut eğilim öngörüsü ülkemizdeki GSYARGEH/GSYİH oranının 2000-2010 yılları arasındaki yıllık artışların ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

Diğer yandan, GSYARGEH/GSYİH oranının 2009 yılı itibariyle en yüksek olduğu ilk 15 ülkeye¹ bakıldığında GSYARGEH/GSYİH ortalaması %3'e tekabül etmektedir (Tablo 1).

¹ Finlandiya, İsrail, İsveç, Kore, Japonya, Danimarka, İsviçre, Tayvan, Amerika, Almanya, Avusturya, İzlanda, Singapur, Avustralya ve Fransa

Tablo 1. 2009 Yılı Ar-Ge Verileri Hakkında Özet Bilgiler

	Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı 2009 yılında en yüksek olan ilk 15 ülkenin ortalaması	Türkiye (2010)	Türkiye - 2023 hedef
Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı (%)	3,03	0,84	3,00
Özel sektör Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı (%)	2,10	0,36	2,00
Özel sektör Ar-Ge harcamalarının GSYARGEH içerisindeki payı (%)	68,9	42,5	66,9
TZE araştırmacı başına düşen Ar-Ge harcaması	220 bin SAGP \$ ²	150 bin TL	280 bin TL
TZE araştırmacı sayısı	233.703	64.341	300.000
Özel sektör TZE araştırmacı sayısı	167.000	25.342	180.000
Özel sektör TZE araştırmacı sayısının toplam araştırmacı sayısındaki oranı	58,3	39,4	60,0

Kaynak: TÜİK, TÜBİTAK, OECD-MSTI 2011/1

Not: Eksik verilerde mevcut olan en yakın değer kullanılmıştır.

Dünyanın ilk 10 ekonomisi arasında bulunan ABD, Almanya (2020) ve Fransa'nın (2020) hedefleri de % 3, Japonya'nın 2020 yılı hedefi % 4 ve Çin'in 2020 yılı hedefi % 2,5'tir (Tablo 1). Finlandiya için ise bu hedef 2020 yılı için % 4 iken, Güney Kore'nin 2014 yılı hedefi % 5 ve İngiltere'nin 2014 yılı hedefi % 2,5 olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Avrupa Birliği tarafından da 2020 yılı için % 3 hedefi belirlenmiş ve BTY faaliyetlerinin gerek kamuoyunda gerekse politik arenada görünürlüğüne bu hedef ile artırılması amaçlanmıştır.

Tablo 2. Ülkelerin Ar-Ge yoğunluğu ve hedefleri

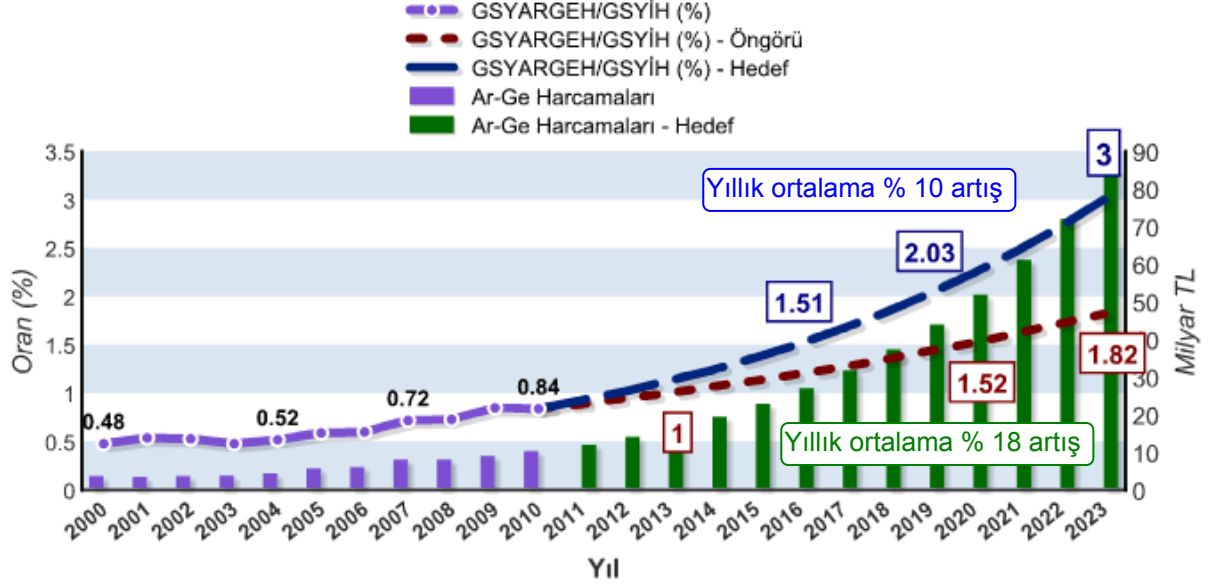
Ülkeler	Ar-Ge yoğunluğu (yıl)	Ar-Ge yoğunluğu hedefi (yıl)
Amerika*	% 2,79 (2008)	% 3,00
Almanya*	% 2,78 (2009)	% 3,00 (2020)
Fransa*	% 2,21 (2009)	% 3,00 (2020)
Japonya*	% 3,33 (2009)	% 4,00 (2020)
Çin*	% 1,70 (2009)	% 2,50 (2020)
Finlandiya	% 3,84 (2010)	% 4,00 (2020)
Güney Kore	% 3,36 (2008)	% 5,00 (2014)
İngiltere*	% 1,85 (2009)	% 2,50 (2014)
İtalya*	% 1,27 (2009)	% 1,53 (2020)
Avrupa Birliği	% 1,90 (2009)	% 3,00 (2020)

Kaynak: Innovation Union Competitiveness Report, 2011, AB Komisyonu, ERAWATCH ülke raporları

* Dünya Bankası 2010 yılı değerlerine göre ilk 10 ekonomi

² Satın Alma Gücü Paritesi.

2020'li yıllar için diğer ülkelerin belirledikleri Ar-Ge yoğunluğu hedefleri göz önünde bulundurularak, ayrıca Cumhuriyetimizin 100. yılında ülkemizin daha yüksek bir rekabet gücüne sahip olmasına katkı yapmak için motive edici Ar-Ge hedeflerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda, ülkemizin GSYARGEH/GSYİH oranı hedefinin % 3 olarak belirlenebileceği değerlendirilmektedir. 2023 yılı için hedeflenen % 3 oranı için ise Ar-Ge harcamalarında yıllık % 18'lik, GSYARGEH/GSYİH'de yıllık % 10'luk bir artış gerekmektedir.

Şekil 5. 2023 yılı Ar-Ge Yoğunluğu ve Ar-Ge Harcaması Hedef ve Öngörüsü

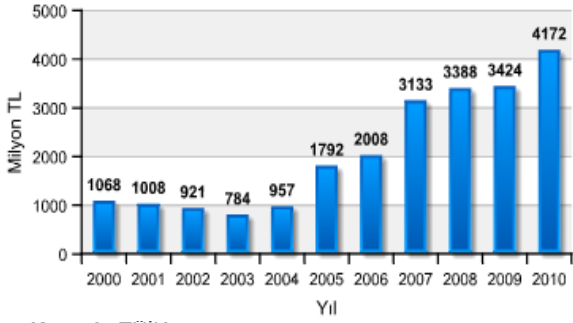
Notlar: 1- 2023 GSYİH rakamı öngörüsü için Kalkınma Bakanlığı tarafından yıllık %7 reel büyüme öngörüsü kullanılmıştır. 2011 yılı sabit rakamları kullanılarak yapılan öngörüye göre 2023 GSYİH 2 trilyon 814 milyar TL'dir.

2- Mevcut eğilim öngörüsü ülkemizdeki GSYARGEH/GSYİH oranının 2000-2010 yılları arasındaki yıllık artışların ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

Şekil 5'te görüleceği üzere Ar-Ge yoğunluğu oranının % 3'e ulaşması için Ar-Ge harcamasının en az 85 milyar TL'ye ulaşması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu konuda özel sektöre önemli bir rol düşmektedir. Özel sektörün Ar-Ge harcamalarının itici gücü olduğu ve Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016 başta olmak üzere mevcut politikalarda ve destek mekanizmalarında özel sektörün rolünün artırılması amaçlandığı göz önünde bulundurulduğunda, 85 milyar TL'lik Ar-Ge harcamasının büyük çoğunluğunun özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi gerekmekte ve beklenmektedir. Nitekim, dünya örneklerine bakıldığında zaman da Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı 2009 yılında en yüksek olan ilk 15 ülkenin özel sektör Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı % 2,1 olup, özel sektör Ar-Ge harcamalarının GSYARGEH içerisindeki payı % 69'dur (Tablo 1). Ayrıca, Avrupa Birliği tarafından da toplam Ar-Ge harcamasının 2/3'ünün özel sektör, 1/3'ünün kamu tarafından yapılması gerektiği belirtilmektedir³.

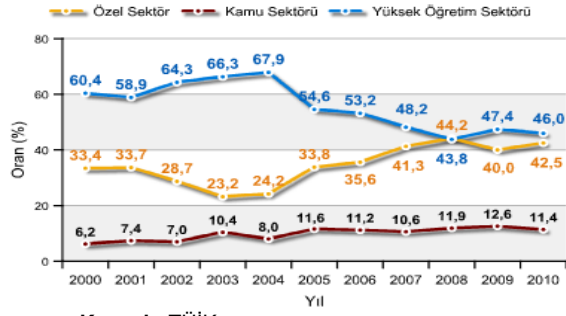
Ülkemizde özel sektör tarafından gerçekleştirilen Ar-Ge harcamalarına bakıldığında, son yıllarda tüm sektörlerde gözlenen Ar-Ge harcaması artışı içerisinde özel sektörde 2004 yılından itibaren gerçekleşen artış dikkat çekicidir (Şekil 6). Özel sektör tarafından gerçekleştirilen Ar-Ge harcamaları oranı da yıllar itibarıyla artmaktadır. 2008 yılında ilk kez özel sektör Ar-Ge harcamaları yükseköğretim sektörü Ar-Ge harcamalarının önüne geçmiştir. 2009 yılında yükseköğretim sektörünün gerisinde kalan özel sektör harcamaları oranı 2010 yılında tekrar yükselişe geçmiştir (Şekil 7).

³ Innovation Union Competitiveness Report, 2011, AB Komisyonu

Kaynak: TÜİK

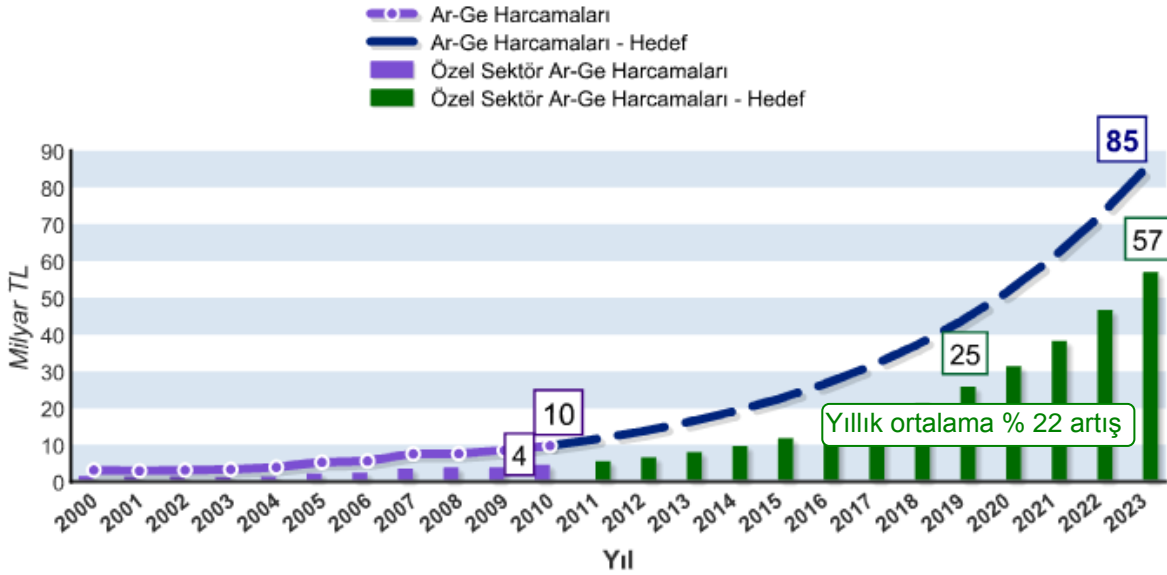
Şekil 6. Özel Sektör Ar-Ge Harcamaları (2011 sabit fiyatlarıyla)

Kaynak: TÜİK

Şekil 7. Gerçekleştiren Sektörlere Göre Ar-Ge Harcamalarının Oranı (%)

Ülkemizdeki mevcut eğilim, mevcut politikalar ve dünya örnekleri göz önünde bulundurulduğunda 2023 yılında gerçekleştirilmesi hedeflenen 85 milyar TL Ar-Ge harcamasının 2/3'ünün özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu durumda özel sektörün Ar-Ge harcamasının 57 milyar TL'ye ulaşması ve GSYARGEH içerisindeki oranının % 67'yi bulması gerekmektedir (Şekil 8). Dolayısıyla özel sektörün % 18 olan yıllık ortalama artışının % 22'ye yükselmesi gerekmektedir.

Şekil 8. 2023 yılı Ar-Ge Harcaması ve Özel Sektör Ar-Ge Harcaması Hedefleri

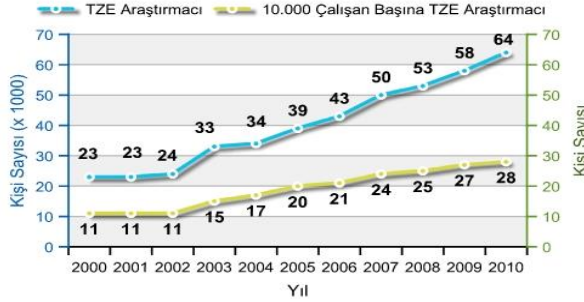
2023 yılında % 3 Ar-Ge yoğunluğuna erişilebilmesi için toplam TZE⁴ araştırmacı sayısının ve özel sektör araştırmacı sayısının da Ar-Ge harcamalarına paralel olarak artması gerekmektedir. Nitekim, OECD tarafından yapılan çalışmada Ar-Ge harcaması ile araştırmacı sayısı arasında güçlü bir ilişki olduğu belirtilmektedir⁵. Ayrıca çalışmaya göre ülkedeki toplam araştırmacı sayısının gelişmesi daha çok o ülkedeki özel sektör Ar-Ge harcamalarından kaynaklanmaktadır. Çalışmada özel sektördeki Ar-Ge harcamaları ile özel sektördeki araştırmacı sayısı arasındaki ilişkinin, ülkenin toplam Ar-Ge harcaması ve toplam araştırmacı sayısı ve yüksek öğretimdeki Ar-Ge harcaması ve yüksek öğretimdeki araştırmacı sayısı arasındaki ilişkiden daha kuvvetli olduğu belirtilmektedir. OECD

⁴ Tam Zaman Eşdeğer: Bir yıl içerisinde Ar-Ge'de çalışan insan gücünü Ar-Ge faaliyetlerine ayırdığı zamanı kişi/yıl olarak tanımlayan değerdir. Bir TZE bir kişi-yıl olarak düşünülebilir. Dolayısıyla zamanının % 30'unu Ar-Ge çalışmaları için ve kalanını da diğer faaliyetlerde harcayan bir kişi, 0,3 TZE olarak ele alınmaktadır. Benzer olarak, tam zamanlı bir Ar-Ge çalışanı, bir Ar-Ge biriminde sadece 6 ay istihdam edildiyse, bu 0,5 TZE anlamına gelir.

⁵ "Key Trends in Science, Technology and Innovation", STI Outlook 2010, Chapter 1, DSTI/STP(2010)9/REV1.

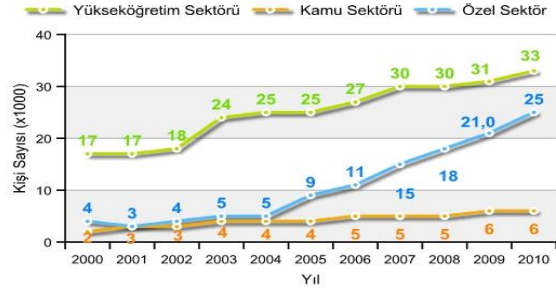
tarafından yapılan başka bir çalışmada da Ar-Ge yoğunluğu ile 1.000 çalışan başına düşen araştırmacı sayısı arasında güçlü ve pozitif bir ilişki bulunduğu belirtilmektedir⁶.

Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı 2009 yılında en yüksek olan ilk 15 ülkenin araştırmacı sayısına bakıldığında bu ülkelerde⁷ ortalama 234 bin TZE araştırmacı bulunmaktadır (Tablo 1). Bu ülkelerde araştırmacı başına düşen Ar-Ge harcaması 200 bin SAGP \$'dır. Ülkemizde ise 2010 yılı itibarıyla 64 bin TZE araştırmacı bulunurken, araştırmacı başına düşen Ar-Ge harcaması 150 bin TL'dir (Tablo 1). Diğer yandan, ülkemizde 2000-2010 yılları arasında TZE araştırmacı sayısı ve 10.000 çalışan başına toplam TZE araştırmacı sayısı sürekli bir artış eğilimi göstererek üç katına çıkmıştır (Şekil 9). Araştırmacı sayısının sektörlere göre dağılımına bakıldığında da özel sektörün önemli bir atılım içerisinde olduğunu görülmektedir (Şekil 10).

Kaynak: TÜİK

Şekil 9. TZE Araştırmacı ve 10.000 Çalışan Başına TZE Araştırmacı Sayısı

Kaynak: TÜİK

Şekil 10. Araştırmacı Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı

Ülkemizdeki mevcut eğilim, mevcut politikalar ve dünya örnekleri göz önünde bulundurulduğunda 2023 yılında gerçekleştirilmesi hedeflenen 85 milyar TL Ar-Ge harcaması için ülkemizdeki araştırmacı sayısının TZE olarak 300 bini bulması gerektiği değerlendirilmektedir. Ülkemizde 2000-2010 yılları arasında TZE araştırmacı sayısının artışının yıllık ortalaması % 11 olup, mevcut eğilimin devam etmesi halinde 2023 yılında TZE araştırmacı sayısının 256 bine erişmesi beklenilmektedir (Şekil 11). 300 bin TZE araştırmacı hedefine ulaşmak için TZE araştırmacı sayısında % 13'lük artış sağlanması ve araştırmacı başına düşen Ar-Ge harcamasının 280 bin TL'yi bulması gerekmektedir.

Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı en yüksek olan ilk 15 ülkenin özel sektör araştırmacı sayısı⁷ ise 167 bindir ve toplam araştırmacı sayısındaki oranı % 58'dir (Tablo 1). Ülkemizde ise 2023 yılında 300 bin toplam araştırmacı sayısının % 60'ünün özel sektörde olması, sayısal olarak da 180 bine ulaşması hedeflenmektedir. Bu hedef için özel sektör araştırmacı sayısında yıllık % 16'lık bir artış gerekmektedir.

⁶ OECD STI Scoreboard, 2011, OECD yayını.

⁷ İsrail'e ait veri bulunmamaktadır.

Şekil 11. 2023 yılı TZE Araştırmacı Sayısı ve Özel Sektör TZE Araştırmacı Sayısı Hedefleri

Not: Mevcut eğilim öngörüsü ülkemizdeki araştırmacı sayısının 2000-2010 yılları arasındaki yıllık artışların ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

KARAR

2023 yılında ülkemizin ilk 10 ekonomi arasına girebilmesi ve diğer ulusal hedeflere (yerli otomobil, yerli uçak, yerli helikopter vb.) ulaşılabilmesi için Ulusal Yenilik Sistemi 2023 yılı hedeflerinin aşağıdaki şekilde belirlenmesine

- Ar-Ge harcaması/GSYİH: % 3
- Özel sektör Ar-Ge harcaması/GSYİH: % 2
- Araştırmacı sayısı: 300 bin⁸
- Özel sektör araştırmacı sayısı: 180 bin⁸

ve anılan hedeflerin gerçekleşmesi yolunda,

- 2023 yılına kadar ihtiyaç duyulacak Ar-Ge ödeneklerinin kararda belirtilen ilgili kamu kurumları ile çalışılarak tespit edilmesine ve ilgili kurum bütçelerine eklenmesine,
- Kaynakların BTYK'nın '2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016' ve '2010/202 2011-2013 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar' kararlarına uygun şekilde kullanılmasına,
- Ulusal Yenilik Sistemi 2023 yılı hedeflerinde ulaşılan düzeyin BTYK toplantılarında düzenli olarak izlenmesine,

karar verilmiştir.

⁸ Tam Zaman Eşdeğer olarak

5.2. Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik Destek Mekanizmalarında Bütünsellik, Uyum ve Hedef Odaklılığın Sağlanması için Koordinasyon Kurulu Oluşturulması [2011/102]

KARAR ADI

2011/102 Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik Destek Mekanizmalarında Bütünsellik, Uyum ve Hedef Odaklılığın Sağlanması için Koordinasyon Kurulu Oluşturulması

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016
- 2010/202 2011-2013 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar

SORUMLU KURULUŞ

TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
- YÖK
- Hazine Müsteşarlığı
- KOSGEB

GEREKÇE

Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik faaliyetlerinin yürütülmesine destek sağlayan mekanizmalar, ulusal yenilik ve girişimcilik sisteminin etkinleştirilmesi yönünde kullanılacak en kritik araçlar arasında yer almaktadır.

Olgunlaşmaya başlayan ulusal yenilik ve girişimcilik sistemimizin önemli bir çıktısı olarak bu alanda sağlanan destek mekanizmalarının arttığını söylemek mümkündür. Ancak sayısal artışın yanı sıra çeşitliliğin de artmasıyla birlikte bu mekanizmaların birbirlerini bütünleyecek ve sinerji yaratacak şekilde konumlandırılması ihtiyacı da doğmaktadır. Ayrıca, Ar-Ge ve yenilik desteklerinin önemli ölçüde artmasına karşın teknolojilerin ticarileşmesi için verilen desteklerin artırılması gerektiği görülmektedir. 2000-2004 ve 2005-2010 yılları arasında temel ve uygulamalı araştırma ile deneysel geliştirme için ayrılan kaynak 931 milyon TL'den 7,5 milyar TL'ye yükselirken, teknolojinin ticarileşmesi için ayrılan kaynak ise 38 milyon TL'den 131 milyon TL'ye yükselmiş ancak toplam içerisindeki payı düşmüştür.

Farklı destek mekanizmaları arasındaki uyum artırılarak Ar-Ge ve yenilik destek mekanizmalarının ülkemiz için daha çok katma değer sağlaması mümkündür. Nitekim Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) 2011-2016'nın "Ürettiği bilgi ve geliştirdiği teknolojileri, ülke ve insanlığın yararına yenilikçi ürün, süreç ve hizmetlere dönüştürebilen Türkiye" vizyonuna ulaşmak için Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik destek mekanizmaları arasında uyumun sağlanması bir gerekliliktir. Bununla beraber sistemimizde öncelikle UBTYS 2011-2016'da belirlenen güçlü ve ivme kazanmamız gereken alanlar dikkate alınarak hedef-odaklı yaklaşımların benimsenmesi önem arz etmektedir.

Bu çerçevede Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik destek mekanizmalarının bütünselliğini, uyumunu ve hedef odaklılığını artıracak çözümleri üretmek üzere, BTYK altında bir alt komisyonun kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KARAR

Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik destek mekanizmaları arasında bütünsellik, uyum ve hedef odaklılığın sağlanması için BTYK altında TÜBİTAK Başkanı başkanlığında YÖK Başkanı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Kalkınma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Ekonomi Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Hazine Müsteşarlığı Müsteşar Yardımcısı ve KOSGEB Başkanı'ndan oluşan bir Koordinasyon Kurulu kurularak, geliştirilecek model önerisinin BTYK'nın 24. toplantısında Yüksek Kurul'un onayına sunulmasına karar verilmiştir.

Bu süreçte toplantıların sekretarya hizmeti TÜBİTAK tarafından yerine getirilir. Koordinasyon Kurulu, ihtiyaca bağlı olarak üyelerin bir bölümünün katılacağı alt çalışma grupları kurabilir. Ayrıca, Koordinasyon Kurulu gündemle ilgili gördüğü kurum temsilcilerini veya kişileri davetli statüsünde Koordinasyon Kurulu toplantılarına veya alt grup çalışmalarına davet edebilir.

5.3. Ar-Ge Yoğun Başlangıç Firmalarını Etkinleştirmek ve Sayılarını Artırmak Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/103]

KARAR ADI

2011/103 Ar-Ge Yoğun Başlangıç Firmalarını Etkinleştirmek ve Sayılarını Artırmak Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi

- Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarının fikir aşamasından pazara ulaşmasına kadar geçirdikleri evreler dikkate alınarak, bu evrelere uygun aşamalı destek mekanizmalarının geliştirilmesi, başlangıç firmalarının sayısının artmasını tetikleyecek ekosistemin oluşturulması ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması
- Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarını destekleyen risk sermayesi fonlarının etkinleştirilmesi, bunlara kamunun ortak olabilmesi ve kamu Ar-Ge merkezlerinde yapılan araştırma sonuçlarının ticarileşmesi süreçlerinin iyileştirilmesi için gerekli mevzuat çalışmalarının yapılması

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 97/11 Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının Yaygınlaştırılması
- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016

SORUMLU KURULUŞ

- TÜBİTAK
- TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, YÖK
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu

GEREKÇE

Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine kurumlar tarafından sağlanan finansal kaynakların Ar-Ge aşamalarına göre dağılımına bakıldığında, temel ve uygulamalı araştırma ile deneysel geliştirme safhalarına 2005-2010 döneminde aktarılan bütçenin 2000-2004 döneminde aktarılanla kıyasla %700'lük bir artış göstererek yaklaşık 7,5 milyar TL olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırmaların sonuçlarının ticarileştirilmesi safhasına ayrılan destek miktarı 2005-2010 döneminde yaklaşık 131 milyon TL olarak gerçekleşmiştir¹. Görüldüğü üzere, bilgi ve teknoloji üretilmesine yönelik ayrılan kamu kaynağı kayda değerken, üretilen teknolojilerin ürün veya hizmet şeklinde ticarileştirilmesi yolu ile ekonomik katma değer yaratılmasına yönelik desteklerin artırılması gerekmektedir.

Ayrıca Türkiye'de, özellikle Ar-Ge ve yenilik tabanlı girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi süreci başta olmak üzere, araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesine yönelik mevcut desteklerin çoğunlukla finansal destek olarak görüldüğü ve bunun sonucu olarak danışmanlık (mentorship), iş planı ve fizibilite oluşturma eğitimleri vb. konularında daha etkin desteğe ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir. Bu tür danışmanlık hizmetlerinin özellikle, fikir aşamasından firmaların ürünlerini piyasa sunduktan sonra ilk kâr etmeye başladıkları aşamaya kadarki süreyi kapsayan ölüm vadisi² döneminde kritik öneme sahip

¹ Teknolojinin Ticarileştirilmesi için bütçe hesaplamasında KOSGEB destekleri, TTGV Ticarileştirme Desteği ve BSTB Teknogirişim Sermayesi destekleri dikkate alınmıştır.

² Ford G.S; Koutsky M. T. and Spiwak L.J. (2007) A Valley of Death In The Innovation Sequence: An Economic Investigation; Prepared for the Commerce Department, Technology Administration, Under Study Contract No. SB1341-05-2-0023 administered by KT Consulting, Inc

olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, başlangıç firmalarının kurulmasına yönelik oluşturulması gereken ekosistemin, başlangıç firmalarının yaşam döngüsünde bulunduğu evreye özgün ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak bir bütün olarak ele alınması ve her evreye özgü finansal desteklerin tamamlayıcı danışmanlık destekleri ile zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, başlangıç firmalarının kurulmasına yönelik kamunun ortak olabileceği etkin çalışan risk sermayesi yatırımlarının (girişim sermayesi ortaklıkları vb.) varlığı da ekosistemi güçlendirmektedir³. Ülkemizde girişim sermayesi ortaklığı olarak ilk kurulan şirket 1996 yılında Vakıflar Bankası'nın bir yan kuruluşu olarak kurulan Vakıf Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. olup; bunun yanı sıra KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı (KOBİ AŞ), İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., Rhea Girişim gibi çeşitli şirketler de bulunmaktadır⁴. Ancak, ülkemizdeki özellikle Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarının kurulmasını teşvik edecek bu tür yapıların sayısının artırılması ve etkinleştirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye'de Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarını destekleyen risk sermayesi fonlarının etkinleştirilmesi ve bunlara kamunun ortak olabilmesi sürecinin iyileştirilmesi için mevzuat çalışmalarını yürütmek üzere kurumlararası eşgüdüm içerisinde çalışmalar yapılması önem arz etmektedir. Kamunun bu tür ortaklıklar içerisinde yer almasının, ülkemizdeki risk sermayesi piyasasına doğrudan yabancı yatırımların çekilmesine de katkı vereceği değerlendirilmektedir.

Benzer şekilde kamu Ar-Ge merkezlerinde yapılan araştırmaların sonuçlarının ticarileşme (spin-off, lisanslama) süreçlerinin iyileştirilmesi de önem arz etmektedir.

Bu karar taslağı ile ilgili hususların, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016 stratejik amaçlarından, "Araştırma Sonuçlarının Ticari Ürün ve Hizmete Dönüşümünün Teşviki" altında "Ar-Ge ve yeniliğe dayalı firma başlangıç desteklerinin teşvik edilerek bilgi ve teknolojilerin ticarileştirilme kapasitesinin artırılması" stratejisiyle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

KARAR

Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarının etkinleştirilmesi ve sayılarının artırılması amacıyla,

- a. Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarının fikir aşamasından pazara ulaşmasına kadar geçirdikleri evreler dikkate alınarak, bu evrelere uygun aşamalı destek mekanizmalarının geliştirilmesi, bu firmaların sayısının artmasını tetikleyecek ekosistemin oluşturulması ve bu firmalara danışmanlık hizmetlerinin sunulmasına karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda gerekli politika araçlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar, TÜBİTAK tarafından Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve YÖK'ün katılımıyla yürütülecektir.
- b. Ar-Ge yoğun başlangıç firmalarını destekleyen risk sermayesi fonlarının etkinleştirilmesi, bunlara kamunun ortak olabilmesi ve kamu Ar-Ge merkezlerinde yapılan araştırmaların sonuçlarının ticarileşmesi (spin-off, lisanslama vb.) süreçlerinin iyileştirilmesi için gerekli mevzuat çalışmalarını yapmak üzere TÜBİTAK'ın başkanlığında Hazine Müsteşarlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmasına ve gerekli düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir.

³ Durufle G. (2010) Government involvement in the venture capital industry International comparisons; Canada's Venture Capital and Private Equity Association.

⁴ "Girişim Sermayesi Ortaklıkları", Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yönelten ortaklıklar olarak tanımlanmıştır (2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu). Ayrıca, Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemelerine tâbi bu tip halka açık yatırım ortaklığı yapılarına vergisel teşvik de sağlanmış ve söz konusu şirketlerin portföy işletmeciliğinden doğan kazançları kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları, Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin düzenlemelerine uymakla yükümlü olup, anonim şirkette kurucu olabilecek gerçek ve tüzel kişiler girişim sermayesi yatırım ortaklığı kurup; işletebilmektedir (Sermaye Piyasası Kurulu (2010), Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları, SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6).

5.4. Üniversitede Yenilikçiliğin ve Girişimciliğin Tetiklenmesi Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/104]

KARAR ADI

2011/104 Üniversitede Yenilikçiliğin ve Girişimciliğin Tetiklenmesi Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi

- Teknoloji Transfer Ofislerinin Desteklenmesi
- Kuluçka Merkezlerinin Desteklenmesi
- Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endekslerinin Oluşturulması
- Akademik Yükseltme Ölçütlerinin Girişimcilik ve Yenilikçiliği Teşvik Edecek Şekilde Yeniden Tasarımı

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 97/04 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası'nın Çıkarılması Kararı
- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016

SORUMLU KURULUŞLAR

- YÖK, TÜBİTAK
- TÜBİTAK, KOSGEB
- TÜBİTAK, YÖK, TÜİK
- YÖK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, YÖK
- Üniversiteler
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler Arası Kurul, TÜBİTAK, Türk Patent Enstitüsü

GEREKÇE

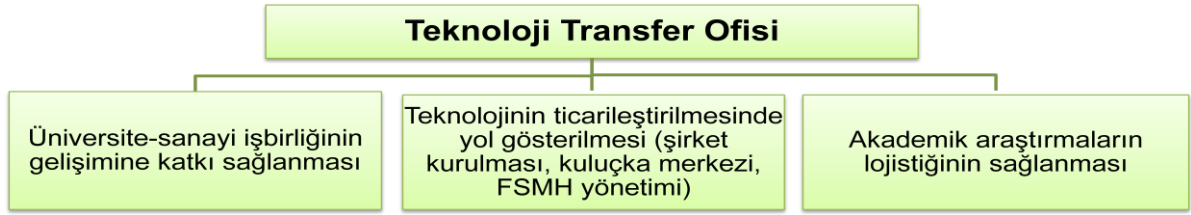
Günümüzde üniversitelerin eğitim yolu ile nitelikli insan kaynağı oluşturma ve araştırma yaparak bilgi üretme rollerine ek olarak; ürettikleri bilginin yenilik faaliyetlerine katkı sağlaması ve ekonomiye kazandırılması amacıyla üstlenecekleri rollerinin de pekiştirilmesi konusu öne çıkmaktadır. Üniversiteler böylelikle ulusal yenilik sistemi içerisinde yenilikçilik ve girişimcilik ekosistemini destekleyici bilgi merkezleri haline gelmektedir¹. Bahse konu süreçte iki önemli kavram ön plana çıkmakta olup; bunlar girişimci üniversite ve yerel ihtiyaçlara entegre yenilikçi üniversite kavramlarıdır². Bu kavramlar kapsamında üniversite, sanayi ve devletin yenilik sürecinde işbirliği yapmaları ve üniversitelerin ekonomik katma değer yaratma sürecine gerek teknoloji transferi (araştırma sonuçlarının ve teknolojinin ticarileştirilmesi gibi) gerekse de girişimcilik faaliyetleri (girişimci araştırmacıların şirket kurmaları) aracılığıyla dâhil olmaları gerekliliği ifade edilmektedir.

¹ Youtiea, J. ve Shapira, P. (2008) "Building an innovation hub: A case study of the transformation of university roles in regional, technological and economic development." Research Policy 37: 1188–1204.

² Leydesdorff L. (2000) The triple helix: an evolutionary model of innovations; Research Policy, 29:243–255

Üniversitelerin sanayi ile etkileşimlerinin artırılması ve ekonomik katma değer yaratma sürecinde etkin olabilmeleri için üniversite tabanlı başlangıç firmalarının kurulmasını destekleyen mekanizmaların ve fikri sınai mülki hakları (FSMH) ile lisans gelirleri yönetimi süreçlerinde araştırmacılara rehberlik görevini üstlenebilecek arayüzlerin yenilik sistemi içerisinde güçlü bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Yardımcı arayüzler arasında yer alan teknoloji geliştirme bölgeleri, üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında bilgi alışverişinin hedeflendiği arayüz yapılarından biridir. Ancak bu tür arayüzler tek başlarına yeterli olmamaktadır.

Ulusal Yenilik Sisteminde teknoloji geliştirme bölgelerinin yanı sıra, üniversitelerdeki teknoloji arz portföyünün oluşturulması, bu portföyün gerek üniversite tabanlı girişimcilik faaliyetleri gerekse de lisans anlaşmaları yolu ile ticarileştirilmesi, proje üretme kapasitesinin sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilebilmesi gibi görevleri üstlenecek Teknoloji Transfer Ofislerine (TTO) ihtiyaç bulunmaktadır (Şekil 1). TTO'ların ayrıca araştırmacının yürütülmesi için gerekli makine-teçhizat alım işlemlerinin yapılması, fonlayıcı kuruluşlara sunulacak proje önerilerinin ön incelemesinin yapılması, gümrük takibi gibi konularda (lojistik destekler) hizmetler sunması önem arz etmektedir.

Şekil 1. Teknoloji Transfer Ofisi İşlevleri (Örnek Kapsam)

Ülkemizde yeni kurulmaya başlayan TTO'ların yanı sıra, bir diğer mekanizma Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER) adı verilen kuluçka merkezleri olup; bu merkezler KOSGEB tarafından desteklenmektedir. 2011 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla, KOSGEB bünyesinde 15 ilde, 28 adet TEKMER faaliyet göstermektedir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından sağlanan 2011 yılı verileri içerisinde, Teknogirişim Sermayesi kapsamında kurulan işletmelerin buldukları yere göre dağılıma bakıldığında, 2009 yılında TEKMER'ler bünyesinde kurulan şirketlerin toplam desteklenen şirketlere oranı %9, 2010 yılı için ise bu veri %8'dir. Üniversitelerdeki teknolojik ve bilimsel birikimin, ekonomiye ve üretime yönlendirilmesini sağlamak ve girişimci araştırmacılara deneysel bir çalışma alanı yaratmak için kuluçka merkezlerinin yenilikçilik ve girişimcilik ekosistemi içerisinde daha etkin bir rol üstlenmeleri ve bu amaçla da desteklenmeleri gerekmektedir.

Öte yandan, günümüzde bilgi temelli rekabetin önemli olduğu küresel ekonomide yüksek öğretime erişimin küresel ölçekte artmasından dolayı akademik kalite hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır³. Akademik kalite hakkında artan talep doğrultusunda da üniversite sıralama sistemleri/lig tabloları geliştirilmiştir³. Sıralamalar göstergelerin uyumu ve istatistiksel uyumsuzluklar gibi sebeplerden dolayı eleştiriler olsa da⁴ iyi tasarlanmış bir sıralamanın kamunun hesap verilebilirliği için etkili bir araç olarak hizmet edebileceği değerlendirilmektedir⁵. Ayrıca, bu sayede üniversitelerdeki kalitenin, üniversiteler arasında rekabetin ve üniversitelerin performansına ilişkin şeffaflığın artmasının sağlanması beklenilmektedir.

Nitekim, 1980'li yıllardan bu yana gerek ulusal seviyede (ör: Princeton Review College Rankings, The Top American Research Universities) gerekse uluslararası seviyede (ör: Academic Ranking of World Universities, THE-QS World University Rankings, Leiden Ranking, Scimago Institutions Rankings, METU-University Ranking by Academic Performance) bir çok sıralama yapılmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği tarafından üniversitelerin sınıflandırılması ve sıralanması amacıyla U-Map, U-Multirank ve EUMIDA projeleri yürütülmektedir. Anılan sıralamaların yanı sıra UNESCO ve Yüksek Öğretim Politikası Enstitüsü tarafından 2004 yılında kurulan Uluslararası Sıralama Uzman Grubu 2006 yılında Yükseköğretim Enstitüleri Sıralaması üzerine Berlin Prensipleri'ni yayınlamıştır.

³ Dill, D. D. ve Soo, M., 2005, Academic quality, league tables, and public policy: A cross-national analysis of university ranking systems, *Higher Education*, 49(4), 495-533.

⁴ Bowden, R., 2000, Fantasy higher education: University and college league tables, *Quality in Higher Education*, 6(1), 41-60.

⁵ Gormley, W.T.Jr. ve Weimer, D.L., 1999, *Organizational Report Cards*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Sunulan örnekler incelendiğinde, yapılan sıralamaların üniversitelerin rollerinden ikisinin etrafında şekillendiği görülmektedir. Bunlar eğitim ve araştırma rolleridir. Nitekim üniversitelerin rollerine bakıldığında bir taraftan geleneksel olarak insan kaynağı yetiştiren, “bilgi birikim merkezi” olduğu; sanayileşme devriyle birlikte ise “bilgi üretim fabrikası” rolünü üstlendiği görülmektedir. Ancak günümüz bilgi ekonomisi içerisinde üniversitelerin üçüncü rolü de yerel ihtiyaçlarla entegre yenilikçi ve girişimci üniversite olarak nitelendirilmektedir^{6,7}. Dolayısıyla üniversitelere düşen bu önemli rolün de izlenmesini sağlayabilecek endekslerin oluşturulması bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. AB tarafından da üniversitelerin üçüncü rolünü ölçmeye yönelik ‘European Indicators and Ranking Methodology for University Third Mission’ projesi desteklenmektedir. Proje sonucunda ilgili göstergelerin belirlenmesi ve sıralamanın yapılması planlanmaktadır.

Ülkemizde yapılacak sıralamalar ile üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerinin artması ve üniversiteler arasında girişimcilik ve yenilikçilik odaklı rekabetin artması amaçlanmaktadır. Ayrıca, yapılacak endekslerin girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, girişimci araştırmacıların yetiştirilmesi, ulusal ve uluslararası işbirliklerinin artırılması, akademik çalışmaların ticarileştirilmesi ve böylelikle ekonomiye katkı sağlanması konularında faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

BTYK 22. toplantısında kabul edilen Bilim, Teknoloji İnsan Kaynağı ve Eylem Planında (2011-2016) BT-İK personelinin çalışma ortamlarının iyileştirilmesi amacıyla yönelik olarak 3.1.1 no.lu “Akademik yükseltme ölçütlerinin yeniden tasarımı” eylem maddesine yer verilmiştir. Bu madde kapsamında yürütülecek çalışmalarla, akademik yükseltme ölçütleri olarak yayınların yanı sıra, patentlerin, araştırma projelerinde proje yürütücüsü veya araştırmacı olarak görev almanın ve şirket kurma gibi unsurların değerlendirme kapsamına alınması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, üniversitelerde faaliyet gösteren araştırmacıların akademik yükseltmelerinin Ar-Ge faaliyetleri yürütmeleri ile doğru orantılı olarak desteklenmesi, Ar-Ge faaliyetlerine ayrılan zamanın artırılmasında önemli olmaktadır. Bu doğrultuda, Ar-Ge’ye ayrılan zamanın artırılmasının yanı sıra akademisyenlerin sanayi ile olan ilişkilerinin artırılması ve bu sayede üniversitelerde bilimsel araştırmada evrensel kalite düzeyinin yakalanması amaçlanmaktadır.

Akademik yükseltme ölçütlerinin yeniden tasarımına ilişkin örnek kapsam Şekil 2’de verilmektedir.

Şekil 2. Akademik Yükseltme Ölçütleri Örnek Çalışması (Örnek kapsam)

Bu karar taslağı ile ilgili hususların, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016 stratejik amaçlarından, “Araştırma Sonuçlarının Ticari Ürün ve Hizmete Dönüşümünün Teşviki” altında, “sonuçlanan araştırma projelerinin sanayiye aktarımını hızlandıracak mekanizmaların oluşturulması”, “araştırmacıların fikri ve sınai mülkiyet haklarından daha etkin yararlanılmasının sağlanması”, “Ar-Ge ve yeniliğe dayalı firma başlangıç desteklerinin teşvik edilerek bilgi ve teknolojilerin ticarileştirilme kapasitesinin artırılması” stratejileri ile “Çok Ortaklı ve Çok Disiplinli Ar-Ge İşbirliği Kültürünün Yaygınlaştırılması” stratejik amacı altında, “üniversite, sanayi ve/veya kamu kuruluşlarının veya bireysel araştırmacılar arasındaki Ar-Ge işbirliklerini teşvik eden mekanizmalarının daha işlevsel hale getirilmesi” stratejisiyle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

⁶ Leydesdorff L. (2000) The triple helix: an evolutionary model of innovations; Research Policy, 29:243–255

⁷ Youtiea, J. ve Shapira, P. (2008) “Building an innovation hub: A case study of the transformation of university roles in regional, technological and economic development.” Research Policy 37: 1188–1204.

KARAR

Üniversite yenilikçiliğinin ve girişimciliğinin tetiklenmesi amacıyla ilk aşamada aşağıdaki faaliyetlerini gerçekleştirilmesine karar verilmiştir:

a. Teknoloji Transfer Ofislerinin Desteklenmesi:

Araştırmacıların ekonomik katma değer yaratma süreçlerine etkin bir şekilde katılabilmelerini sağlamak ve akademik girişimciliği tetiklemek için;

- Üniversite sanayi işbirliğinin gelişimine katkı sağlayacak,
- Teknolojinin ticarileşmesi sürecini⁸ destekleyecek,
- Akademik araştırmalara lojistik destek⁹ sağlayacak,

bir arayüz olan Teknoloji Transfer Ofisleri'nin daha fonksiyonel hale getirilmesi ve yaygınlaştırılması için YÖK ve TÜBİTAK'ın eş başkanlığında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve Türk Patent Enstitüsü'nün katılımıyla gerekli planlamanın yapılmasına, bu plan doğrultusunda uygulamaların hayata geçirilmesine ve gelişmelerin BTYK toplantılarına raporlanmasına karar verilmiştir.

b. Kuluçka Merkezlerinin Desteklenmesi:

Üniversitelerdeki girişimci araştırmacıların kuracakları şirketler öncesinde gerekli girişimcilik yetkinliğinin kazandırılmasını tetiklemek için finansal desteğin yanı sıra danışmanlık hizmeti de sağlayarak

- Girişimci araştırmacılara şirket kurma öncesinde deneyim kazandıracak,
- Girişimci araştırmacının iş planı ve iş modeli oluşturmasına danışmanlık desteği sağlayacak,
- Girişimci araştırmacıların şirketleşme sürecini kolaylaştıracak,

bir arayüz olan Kuluçka Merkezleri, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenecektir.

c. Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endekslerinin Oluşturulması:

- Üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik performanslarının ölçülmesi,
- Üniversiteler arasında girişimcilik ve yenilikçilik odaklı rekabetin artması ve
- Dolaylı olarak yenilikçilik ve girişimciliğin gelişimine katkı yapması için

TÜBİTAK – YÖK – TÜİK işbirliğinde çalışma grubu oluşturularak Girişimci Üniversite ve Yenilikçi Üniversite Endekslerinin oluşturulmasına ve yılda bir kez kamuoyuyla paylaşılmasına karar verilmiştir.

d. Akademik Yükseltme Ölçütlerinin Girişimcilik ve Yenilikçiliği Teşvik Edecek Şekilde Yeniden Tasarımı:

- Akademik yükseltme ölçütlerinde yayınların yanı sıra, patentler, araştırma projelerinde proje yürütücüsü veya araştırmacı olarak görev almak ve şirket kurmak gibi unsurların değerlendirme kapsamına alınmasına yönelik, YÖK'ün başkanlığında, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler Arası Kurul, TÜBİTAK ve Türk

⁸ Ticarileştirme sürecinde teknoloji yönetimi (teknoloji arz portföyünün hazırlanması, ticarileştirme potansiyelinin değerlendirilmesi), fikri ve sınai mülki haklar yönetimi, lisanslama faaliyetleri gibi aşamalarda sağlanan destekler kast edilmektedir.

⁹ Ar-Ge ve teknolojinin pazarlanması sürecinin yönetilmesi, gerekli makine-teçhizata erişim konusunda yol gösterilmesi, gümrük takibi konusunda yardımcı olunması gibi hizmetler kast edilmektedir.

Patent Enstitüsü'nün katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmasına ve çalışma sonucunda gerek duyulabilecek mevzuat değişikliği önerilerinin BTYK'nın 24. toplantısına sunulmasına karar verilmiştir.

5.5. Girişimcilik Kùltürünün Yaygınlaştırılması [2011/105]

KARAR ADI

2011/105 Girişimcilik Kùltürünün Yaygınlaştırılması

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016

SORUMLU KURULUŞLAR

- KOSGEB, TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı
- YÖK

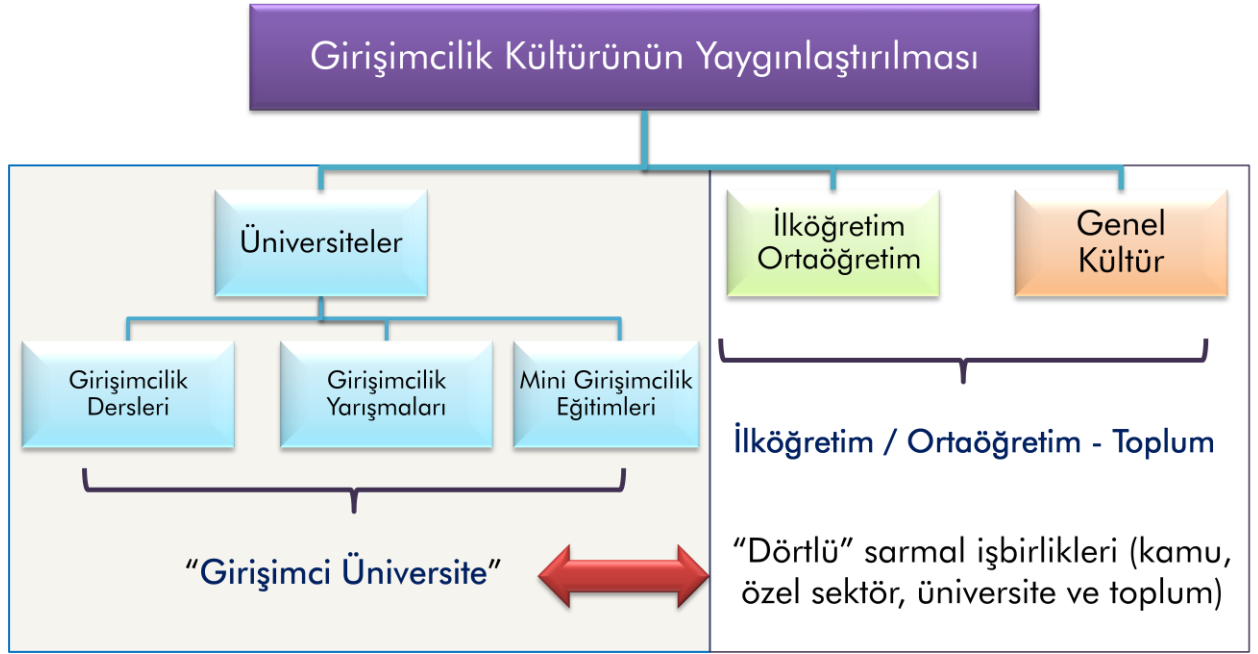
GEREKÇE

En geniş anlamda girişimcilik, yeni fırsatlar yaratarak ve mevcut fırsatların farkına vararak bunları faydaya dönüştürme sanatıdır. Bir önceki bölümde gerekliliğine değinilen 2011/104 no.lu karar taslağı “Üniversitede Yenilikçiliğin ve Girişimciliğin Tetiklenmesi Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi” ve bunun da ötesinde ÷lkemizin sosyal ve ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşması için girişimcilik kùltürünün güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Ulusal yenilik sisteminin de önemli bir unsuru olan girişimcilik faaliyetleri, Ar-Ge ve yenilik arasında köprü görevi gören önemli faaliyetlerden biridir. Bu nedenle, geleceğin girişimcilerinin önünü açmak için toplumda gerekli ortam ve kùltürün oluşturulması oldukça önemlidir. Girişimciliğin teşvik edilmesi için elverişli ortamın hazırlanmasında destek mekanizmaları ve hukuki düzenlemelerin yanı sıra girişimcilik farkındalığının artırılması bir gerekliliktir.

“Girişimcilik” kùltürü, gençlere küçük yaşlardan itibaren girişimcilik anlayışlarını geliştirebilecek derslerin verilmesi ve ilgili deneyimlerin kazandırılması yoluyla yaygınlaştırılabilir. Örnek vermek gerekirse; girişimciliği en çok teşvik eden ÷lkelerden biri olarak gösterilen Finlandiya’da girişimcilik eğitimi ilköğretim seviyesinde başlamaktadır. ÷lkede girişimcilik eğitimi, ilk ve orta öğretim, mesleki eğitim, üniversite ve lisansüstü programlarda da yer alacak şekilde kapsamlı olarak tasarlanmıştır.

Girişimcilik kùltürünün yaygınlaştırılması için uygulamaya alınabilecek örnek aksiyon alanları şekil 1’de verilmektedir. Bu yapı, ilköğretimden başlayarak gençleri girişimciliğe özendirerek örgün ve yaygın eğitim programlarını içermektedir. Ayrıca ileri teknoloji odaklı girişimcilik yarışmaları vb. etkinliklerle toplumda girişimcilik kùltürü ve farkındalığının yerleşmesine ve ÷lkemizin ileri teknoloji ürünlerde yetkinliğinin artırılmasına katkı üretilmesi beklenmektedir.

Şekil 1. Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması (Örnek Uygulama)

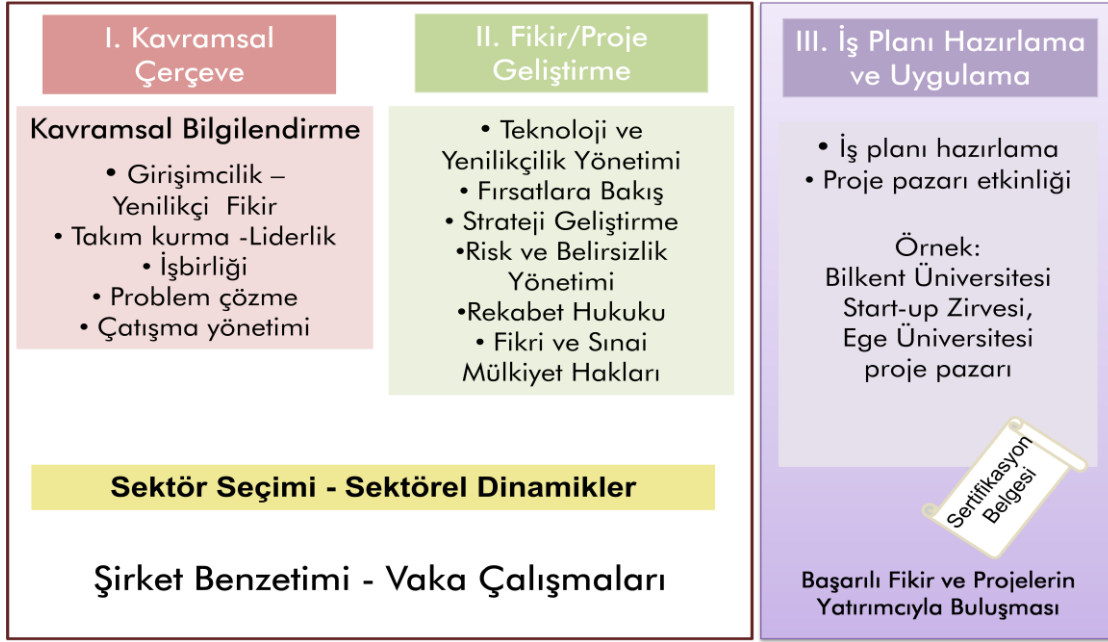
Ülkemizi girişimci ülkeler sıralamasında iyi bir yere taşımak için ilk olarak yapılması gerekenleri özetlemek gerekirse:

- Girişimcilik dersleri ilköğretimden başlayarak doktora derecesine kadar her eğitim düzeyinde sağlanmalıdır. Lisans, lisansüstü ve doktora öğrencilerine yönelik tasarlanacak ileri düzeydeki girişimcilik derslerinde teorik boyutun aktarılmasının yanı sıra tecrübeli girişimcilerle fikir alışverişi ile bilgi ve deneyim paylaşımı yapılarak bu derslerin sonunda ortaya çıkacak (özellikle ileri teknoloji geliştiren) projeler ve fikirler çeşitli (okullar arası, yerel, ulusal) yarışmalarda değerlendirilerek gençlerin girişimcilik motivasyonları artırılmalıdır (Şekil 2).

Şekil 2. Girişimcilik Dersleri (Örnek Kapsam)

- Hem yaygın eğitim kuruluşları aracılığıyla hem de çeşitli kurum ve kuruluşlarca düzenlenecek sertifikalı girişimcilik eğitimi programları (Mini Girişimcilik MBA) ile geniş bir hedef kitleye fikirden projeye giden yolda eğitim hizmeti sunulmalıdır (Şekil 3).
- Yüksek teknoloji projeleri ve fikir geliştirmeyi teşvik edici ileri teknoloji odaklı girişimcilik yarışmaları sayesinde gençlerde girişimcilik farkındalığı ve motivasyonunun yanı sıra ülkemizin teknolojik yetkinliği artırılmalıdır.

Şekil 3. Mini Girişimcilik MBA (Örnek Kapsam)

KARAR

- Toplumda girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla gerekli politika araçlarının KOSGEB ve TÜBİTAK tarafından Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve YÖK'ün katkılarıyla geliştirilmesine ve uygulamaya alınmasına,
 - Bu amaçla ilk aşamada,
 - İlköğretimden doktora derecesi düzeyine kadar girişimcilik ders içeriklerinin tasarlanması ve etkin bir şekilde uygulanmasına,
 - İleri teknoloji odaklı girişimcilik yarışmalarının düzenlenmesine,
 - Sertifikalı girişimcilik eğitimleri (Mini Girişimcilik MBA) programlarının düzenlenmesine
- karar verilmiştir.

5.6. Kamu Alımlarının ve Kullanım Hakkı Tahsislerinin Yeniliği, Yerleşmeyi ve Teknoloji Transferini Teşvik Edecek Şekilde İyileştirilmesi [2011/106]

KARAR ADI

2011/106 Kamu Alımlarının ve Kullanım Hakkı Tahsislerinin Yeniliği, Yerleşmeyi ve Teknoloji Transferini Teşvik Edecek Şekilde İyileştirilmesi

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 97/14 Kamunun Orta ve Uzun Vadeli Satın Alma Politikasına İlişkin Düzenlemeler
- 98/01 "Off-set" Anlaşmalarından Ülkenin Teknoloji Yeteneğini Yükseltme Yönünde Azami Yararın Sağlanması
- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016
- 2010/202 2011-2013 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar

SORUMLU KURULUŞ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Avrupa Birliği Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
- Hazine Müsteşarlığı
- TÜBİTAK
- Kamu İhale Kurumu

GEREKÇE

Kamu alımları, dünyada çok sayıda ülkede olduğu gibi Türkiye'de de önemli hacimlere ulaşmaktadır. 2010 yılında sadece Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alımların toplam tutarının yaklaşık 54 milyar TL'ye ulaştığı bilinmektedir.¹ Bu denli önemli bir alım gücüne sahip olan kamunun, bu alımları kapsamında yerli Ar-Ge ve yeniliği teşvik etmesi ülkemiz için stratejik bir fırsat teşkil etmektedir. Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) 2011-2016 içerisinde de "*Kamu tedarik yönetim sisteminin Ar-Ge ve yenilik unsurlarını içerecek şekilde iyileştirilmesi*" stratejisi yer almaktadır. Ayrıca, ülkemizin ödemeler dengesine ilişkin makroekonomik politikaları kapsamında 2012 yılı programında özellikle kamu alımlarında yerli ürünlerin tercih edilmesinin sağlanacağı belirtilmektedir.

Ülkemizdeki mevcut durumda, kamunun mal alımlarına ilişkin hükümler Kamu İhale Kanunu altında yer almaktadır. Kamu İhale Kanunu, 63. maddesindeki %15 şartı hariç, yerli sanayinin tercih edilmesine yönelik herhangi bir hüküm içermemektedir. 63. maddesi ise, yerli sanayiye geliştirmede önemli bir katkı veya yerli Ar-Ge ve yenilik beklentisi sağlamamaktadır. Diğer yandan, mevzuattan kaynaklanan ciddi bir zorunluluk olmadıkça, kamu alımlarında hizmet özelindeki ihtiyaçlar ön planda tutulduğu için bunun ötesinde yerli sanayi üzerindeki etkisinin yeterince gözetilmediği görülmektedir.

¹ Ekonomi Bakanlığı'nın 13.12.2011 tarihli iletisi

Ancak kamu tedarikinde yerli Ar-Ge ve yenilik lehine daha stratejik bir yaklaşım yoluyla Türkiye'de üretilen ürünlerin maliyetlerinin düşürülmesi, teknoloji kazanımı yoluyla daha önce yurtiçinde üretimi söz konusu olmayan ürünlerin yurtiçinde üretilebilir olması ve yerli pazarın sıçrama tahtası olarak değerlendirilerek ihraç pazarlarında rekabet gücü kazanılması mümkün görülmektedir. Bunun için kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veya kamu kaynağı kullanan kurum ve kuruluşların yapacakları tüm ihalelerde yerli Ar-Ge ve yenilik katkısının gözetilmesi gerekliliği bir ihtiyaç oluşturmaktadır.

Ulusal yenilik ve girişimcilik sistemi kapsamında kamu tedariki uygulamaları, ekonomik büyümeye katkıda bulunacak Ar-Ge ve yeniliğe dayalı yeni piyasa oluşturulması veya olgunlaştırılması için de önem taşımaktadır. Dünya örneklerine bakıldığında özellikle öncelikli alanlarda ucuz olan teklif yerine yerli Ar-Ge ve yenilik kapasitesini artıran ve fikri mülkiyet haklarının ülkede kaldığı tekliflerin seçildiği izlenmektedir. Bu ve benzer uygulamalar ile kamunun alım gücü yerli Ar-Ge ve yenilik için stratejik nitelik taşıyan boyutta kullanılmakta ve kamunun yenilik ekosistemi içerisindeki yararı artırılmaktadır.

Kamu alımları kadar önem arz eden bir başka konu, enerji ile bilgi ve iletişim teknolojileri gibi sektörlerde lisans hakkı tahsislerinde de yeniliğin teşvik edilmesidir.

Tüm bu nedenlerle, özellikle kaldıraç etkisi yaratabilecek kamu alımlarında yerli Ar-Ge ve yenilik katkısının artırılmasını ve yerli üretim yetkinliklerinin geliştirilmesini gözeterek iyileştirmelerin kamu ihale mevzuatında yapılmasını sağlayacak bir çalışma grubunun oluşturulması gerekmektedir.

KARAR

Kamu ihale mevzuatı kapsamındaki kamu alımlarında ve UBTYS 2011-2016'da yer alan öncelikli sektörlerde kullanım hakkı tahsislerinde yeniliği, yerleşmeyi ve teknoloji transferini teşvik edecek şekilde düzenlemelerin yapılmasına yönelik ilk aşamada Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başkanlığında Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TÜBİTAK ve Kamu İhale Kurumu'nun katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmasına ve çalışma sonucunda belirlenen mevzuat değişikliği önerilerinin BTYK'nın 24. toplantısında Yüksek Kurul'un onayına sunulmasına karar verilmiştir.

Çalışma grubu ihtiyaca bağlı olarak alt çalışma grupları kurabilir. Ayrıca, çalışma grubu gündemle ilgili gördüğü kurum temsilcilerini veya kişileri davetli statüsünde çalışma grubu toplantılarına veya alt grup çalışmalarına davet edebilir (Örneğin, kullanım hakkı tahsislerinde teknoloji transferinin teşvik edilmesine yönelik konuların görüşülmesinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın davet edilmesi).

5.7. Bilim Merkezlerinin Yaygınlaştırılması [2011/107]

KARAR ADI

2011/107 Bilim Merkezlerinin Yaygınlaştırılması

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 97/27 Bilim ve Teknoloji Merkezlerinin Kurulması
- 2005/10 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010
- 2007/201 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı
- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016

SORUMLU KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Yerel Yönetimler, Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve/veya Ticaret Odaları, Üniversiteler

GEREKÇE

Bilim merkezleri, her yaşta, farklı birikime sahip insanları bilimle buluşturarak, bilim ve teknolojiyi toplum için anlaşılır ve ulaşılabilir bir hale getiren, etkileşimli öğretim yaklaşımı ile ziyaretçilerini denemeye ve keşfetmeye teşvik eden, bilim ve teknolojinin önemini toplum gözünde artırmayı amaçlayan, deneysel ve uygulamalı etkinlikler içeren merkezlerdir.

Bilindiği üzere, değişik ülkelerde kurulmuş olan bilim merkezleri, kuruldukları bölgeler ve çevresinde ilgi odağı olmaktadır. Bu sayede, insanlara bilimin eğlenceli yüzü gösterilmekte ve bilime olan ilginin hızlı bir şekilde artmasına yardımcı olunmaktadır.

Bilim merkezlerinin toplumumuzda bilim kültürünü yaygınlaştırmak için son derece kritik bir rol üstleneceği öngörüsünden yola çıkılarak, ülkemizde bu merkezlerin kurulması ve yıllar içinde sayılarının artırılması hedeflenmektedir. 22 Ekim 2004 tarih ve 25621 sayılı Resmi Gazete'de, 2004/24 sayılı genelge altında yer verildiği üzere Başbakanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 2004 yılında gerçekleştirilen BTYK'nın 10. toplantısında himayeleri altına aldığı bilim parkları programları sayesinde toplumumuzun bütün fertlerinin bilim ve teknoloji ile buluşmalarının sağlanması ve yaratılacak pozitif etkiyle Türkiye'de bilim kültürünün artırılması amaçlanmaktadır.

KARAR

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2016'da "Gençlerin Ar-Ge alanlarına yönlendirilmesi" stratejisine yer verilerek bu hususunun kritik önem taşıdığı belirtilmiş ve bu strateji altında

- "İlköğretim ve ortaöğretim için popüler bilim etkinliklerinin artırılarak, bilimsel faaliyetlere olan merakın artırılması" eylemine yer verilmiştir.

Yukarıda anılan eyleme hizmet edecek olan ve aynı zamanda Sayın Başbakanımızın himayeleri altında olan "Bilim Merkezleri"nin toplumumuzda bilim kültürünü yaygınlaştırmak için son derece kritik bir rol üstleneceği öngörüsünden yola çıkılarak ülkemizde bu merkezlerin kurulması ve yıllar içinde sayılarının artırılması hedeflenmektedir.

Bu hedef doğrultusunda, özellikle çocukların ve gençlerin bilime olan ilgi ve meraklarını artıracak, teknolojiyi daha doğru kullanmalarını sağlayacak bilim merkezlerinin

- 2016 yılı itibarıyla tüm büyükşehirlerde,
- 2023 yılı itibarıyla tüm illerde

kurulmasına yönelik yerel yönetimlerle işbirliği halinde çalışmaların gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

5.8. Yerli Patentlerin Lisanslanmasını Teşvik Edecek Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/108]

KARAR ADI

2011/108 Yerli Patentlerin Lisanslanmasını Teşvik Edecek Politika Araçlarının Geliştirilmesi

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2010/201 Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016

SORUMLU KURULUŞLAR

- Türk Patent Enstitüsü

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, TÜBİTAK, KOSGEB

GEREKÇE

Ülkemizde sınai mülkiyet bilincinin gelişmesine paralel olarak son dönemde patent başvurularında önemli bir artış kaydedilmiştir. Önümüzdeki dönemde de bu artış eğiliminin devam edeceği öngörülerek, patentlerin ticarileştirilmesine yönelik çalışmalara odaklanılması zaruri hale gelmiştir.

Bu amaca yönelik olarak Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) 2011-2016'nın, 2011 yılı eylem planında "Araştırma Sonuçlarının Ticari Ürün ve Hizmete Dönüşümünün Teşviki" başlıklı stratejik amaç altında "Ülkemizde üretilen sınai mülkiyet haklarının (patent, marka, tasarım) ticarileştirilerek ekonomiye kazandırılmasını sağlayacak bir yapının (Patent Değerlendirme Ajansı) oluşturulması" eylemi yer almaktadır. Ancak bu yapı oluşturulana kadar, ülkemizde Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkarılan buluşların patente dönüşme oranı ve bu patentlerin ekonomik getirileri konusunda veri sağlayan bir mekanizma kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilindiği üzere patentlerin ticarileştirilmesi araçlarından biri olan lisans işlemleri, bu alandaki yatırımların geri dönüşünü takip etmeyi sağlayan önemli bir kaynaktır.

Ülkemizde Ar-Ge faaliyetleri sonucunda çıkan patentlerden elde edilen gelirlerin istatistiki değerlendirmesinin yapılabilmesi, bu verilerin ihtiyaca göre geliştirilmesi, takip edilmesi ve verilere erişimin sağlanması konusu önem arz etmektedir. Bu kapsamda kurumlar arası koordinasyonun sağlanarak gerekli mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

KARAR

Yerli patentlerin lisanslanmasına ilişkin verilerin Türk Patent Enstitüsü tarafından düzenli olarak izlenmesine ve lisans gelirlerinin artırılması için gerekli mekanizmaların kurumlar arası eşgüdüm içinde oluşturulmasına, bu konudaki gelişmelerin BTYK'ya raporlanmasına karar verilmiştir.